

Hold

Észlelő	R	L	F	Műszer
ifj. Balogh Zoltán* (Hajdúböszörmény)	2	–	21	10 MC; 8 L
Bartha Lajos (Budapest)	–	51	–	4 L
Bóji István* (Hajdúböszörmény)	2	–	7	10 MC; 8 L
Drávecz László* (Nagykónyi)	3	3	–	13,5 T
Erdei József* (Bogyiszló)	–	7	–	10x50 B
Forgács Zoltán (Budapest)	4	4	–	20 T
Görgei Zoltán (Tamási)	1	1	–	5 L
Hadházi Csaba (Hajdúhadház)	1	1	–	16 T
Hamvai Antal (Nagyhalász)	3	3	–	20 T
Hartman Imre* (Hajdúböszörmény)	1	1	2	8 L; 10 MC
Kernya J. Gábor (Sükösd)	2	2	–	10 T
Kocsis Antal (Balatonfűzfő)	2	8	–	15,5 T
Kocsisné Vörösházi Villó (Balatonfűzfő)	–	1	–	15,5 T
Mülbacher Ottó* (Vaskút)	1	1	–	5 L
Óvári László* (Miskolc)	–	–	6	13,5 T+CCD
Prandovszki Zoltán* (Eger)	–	–	1	20x60 B
Presits Péter (Budapest)	1	1	1	23,8 T; 5 L
Ravasz Bálint (Gyopárosfürdő)	–	1	–	5 L
Sánta Gábor (Kisújszállás)	62	73	–	5 L
Schné Attila (Nemesvámos)	4	4	–	30 T
Tóth Zoltán* (Fertőszentmiklós)	1	1	–	20 T
Tuza László (Gyöngyöshalász)	1	–	–	20 T

1996. november és 1997. június között 22 megfigyelő 293 észlelést végzett. Rövidítések: R= részletrajz, L= leírás, F= fotó, L= refraktor, T= reflektor, B= binokulár. Csillaggal jelöltük az új észleléseket.

Mons Gruithuisen γ és δ dómok

1997.04.18. 20:50–22:45 UT, Colong.= 46°21–47°16, 155/1035 refl., S = 5, T = 4
220x, 440x: A γ könnyen látható, feltűnő alakzat, közel a terminátorhoz. Jellegetes, felfordított fürdőkáád aljához hasonló alakú „ellipszis”. Fényes, a környezetéből jól kiemelkedik. Magasabb és meredekebb lehet, mint egy kisebb dóm, mert ez jóval feltűnőbb. Közepén látszik (ha nehezen is) egy kis központi kráter-akna. Tőle ÉNy-ra egy jóval kisebb dóm, ez kerekesebb, de hasonlóan fénylő intenzitású a felülete. DK felé is látszik egy kiemelkedés, ez elnyújtott ellipszis, talán dóm. DK felé a Gruithuisen B és γ között a nagyméretű δ dóm tömege emelkedik, ez hasonlóan nagyméretű és feltűnő, könnyen látható. Jóval szabálytalanabb a felülete és az alakja is. Tőle D-re egy nagyméretű, névvel nem jelölt kiemelkedés (hegy, domb), kicsit dómszerű csak. A γ -tól DNy-ra egy dombsorozat egyenes vonalban látszik, 4 tagból áll, ahogy távolodunk, úgy egyre nagyobb a méretük, de fénylésük alapján és elnyúlt ellipszis alakjuk miatt elég dómszerűek. (Kocsis Antal)

Prinz, Rimae Prinz és Rima Aristarchus

1997.04.18. 20:50–22:45 UT, Colong.= 46°21–47°16, 155/1035 refl., S = 5, T = 4
220x,440x: A Prinz Ny-i fala éppen a terminátoron van, így ez a lepusztult, alacsony falú fél-gyűrű (a déli íve hiányzik) is feltűnő és árnyékot vető alakzat. Belsejében érdekes, fűrészfogszerű árnyék, egészen a Ny-i falig érnek az észlelés kezdetén. Az észlelés végén a kráterbelsőben a talajon egy nagyméretű, ovális (É–D irányban) dóm-szerű kiemelkedés, kicsit közelebb a hiányzó kráterívhez. É és ÉNy felé ha nehezen is, de láthatóak a Rimae Prinz és a Rima Aristarchus rianások, alakjuk feltűnően hasonló a Duna és Tisza Kárpát-medencei medreihez! Az előbbi könnyebben látható, utóbbinak a Väisälä kráter felőli végén három ága is feltűnik. Az Ivantól Ny-ra lévő kiemelkedés, dóm kissé elliptikus. Nagyon szép és feltűnő a Montes Harbinger is, legészakibb tagja szép hosszú, fűrészfogszerű árnyékot vet Ny felé, ez az észlelés vége felé egyre rövidebb lesz, ahogy emelkedik a terület felett a napugár. (Kocsis Antal)

Madler

1997.04.13. 19:34–19:43 UT, Colong.= 344°61–344°70, 200/1750 refl., S = 6, T = 4
350x: A hatalmas Theophilus krátertől K-re, a Mare Nectaris peremén. Nagyjából kerek, kissé „szögletes” megjelenésű. Érdekes B-alakú árnyéka látszik az ÉK-DK-i falnál, innen É felé haladva a fal hirtelen megtörik és egy hosszabb gyűrődés- vagy dombláncon folytatódik tovább. A Ny-i fal is vet egy kisebb árnyékot, amely kisebb öblökkel tarkított. Centrumában néhány fényesebb régió és egy sötét árnyékíven kívül egy kisebb törés épült be a DNy-i oldalba, piciny kráterrel együtt. Az egész kráter mintha egy dombon lenne. (Hamvai Antal)

Furnerius és környéke

1997.01.25. 19:10–19:35 UT, Colong.= 114°41–114°62, 50/350 refraktor, S= 6, T= 5

100x: A DK-i peremhez közeli nagyméretű kráter, közel a terminátorhoz. Alakja igen furcsa, a fal egyenes szakaszokból tevődik össze, így szögletesnek látszik. A belső árnyék is érdekes, több nagy bemélyedés található benne, melyeket a krátertalaj egyenetlenségei okoznak. Egy lapos, gyenge kontrasztú terület van a D-i végén és egy határozott, hegyszerű kiemelkedés É-on. A Ny-i falon kívül egy rianás vagy árnyékos völgy húzódik, amelynek É-i vége kiszélesedik. DNy-ra a Stevinus látható, fiatalos kráter, ez is ellipszis alakú a perspektivikus torzulás miatt.

Központi csúcsa jól látható. A Furnerustól É és ÉK-re lévő hegyvidéken a terminátoron a K-i faltól kiindulva egy fennsíkszerű képződmény látható, melyet egy alacsony hegyvidék tagol. Kivehető egy elég nagy, romkráterszerű formáció a Furnerius és a Stevinus között és azoktól É-ra is. A romkráter és a terminátor közötti részt két párhuzamos és a terminátorra merőleges sáv tagolja, melyek mélyebb völgyek. (Sánta Gábor)

Walter

1996.12.31. 23:20–23:35 UT, Colong. = 172°49–172°62, 50/350 refraktor, S= 6, T= 3

100x: Igen érdekes, szép, szabályos kör alakú kráter, melyet csak K-en torzít el a perem-hegyvonulat egyenletlensége. Idős kráter, de nem annyira, mint a Hipparchus, ez jól látszik a perem lekopottsági fokából. Abban hasonló a Hipparchushoz, hogy a Ny-i fal egy darabja furcsa módon hiányzik. A belső árnyék így két részre szakad. A kráterfal É-on is alacsony. Belső alakzatai a hegyhátak, amelyek a K-i fal tövében látszanak, mindkettő laposnak tűnik. A K-i fal teraszos szerkezetet mutat, erre utal két mély, jól látható barázda, mely benne fut. A DNy-i fal által vetett árnyék is különös, mert két párhuzamos sáv látszik benne, melyek a fal tetejétől az aljzatig futnak. Alakjuk háromszög, csúcsuk a falon van. (Sánta Gábor)

Hommel és Pitiscus

1997.01.27. 21:00–21:45 UT, Colong. = 139°62–139°99, 50/350 refraktor, S= 9, T= 4,5

100x: A Hommel a nagyobb méretű, 3/2 arányban. Közel fekszenek a DK-i peremhez, így alakjuk elliptikus. A Hommel belsejében furcsa, mély, árnyékos területek vannak, ezek kráterek lehetnek. DK-i részén egy érdekes „völgy” látható, amely kinyúlik a kráterből. A K-i falhoz kívülről apró hegyecskek tapadnak, tőlük K-re árnyékos völgy. A Pitiscus tőle ÉNy-ra, szabályosabb alakú. Két központi csúcsa vehető észre. DNy-ra két kisebb csúcs emelkedik ki, a tőlük Ny-ra lévő terület szinte krátermező jellegű, itt 8 kráter is van. (Sánta Gábor)

Theaetetus

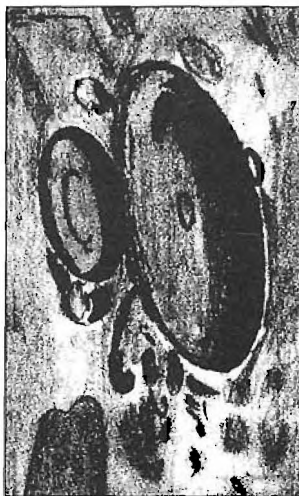
1997.02.14. 18:10–18:22 UT, Colong.= 357°37–357°47, 50/350 refraktor, S= 8, T= 5

100x: Közepes méretű (25 km/2830 m) kráter a nagy Cassinitől DK-re. Kör alakú, kb. 70%-ban árnyékkal fedett. É-i falától egy kiemelkedés látszik. Ny-ra háromszög-szerű árnyékot vet, amelynek lekerekített csúcsánál egy nagyméretű, dómszerű kiemelkedés látható, amely kissé ovális, elég nehezen vehető ki, de egyértelmű, majdnem olyan nagy, mint maga a Theaetetus. K-re a krátertől négy, fényesen megvilágított hegy emelkedik, még a hegység előterében. Még keletebbre a Montes Caucasus láncai emelkednek, itt nagyjából É–D irányúak, szépen ívelt hosszú árnyékot vetnek Ny-ra, az északibb árnyék egészen a Cassiniúg ér. A kráter szélességében egy DK–ÉNy irányú „völgy” szeli át, tőle D-re egy érdekes fennsíkszerű terület van. (Sánta Gábor)

Macrobius és Tisserand

1997.01.26. 20:30–21:50 UT, Colong.= 127°23–127°90,
200/1200 reflektor, S=4, T=5

172x: A Mare Crisium ÉNy-i pereme és a Lacus Bonitatis közti hegyvidéken található ez a kráterpáros. A peremhez való közelségük miatt erősen torzult az alakjuk, 5/12 arányban elnyúlt ellipszis. A nagyobb méretű a Macrobius, melynek belső része egy árnyalattal sötétebbnek tűnik. Jól látható központi csúcsa van, a K-i fal mellett már csak kis árnyéksáv látható. A Ny-i kráterfal külső részén a C jelű kráterecske. K-i falával összeér a Tisseranddal, ennek nem látható központi csúcsa, csak a kráterfal által vetett árnyék és mintha teraszos lenne a K-i fala. (Forgács Zoltán)

Cauchy ω és τ dómok

1997.05.11. 18:31–18:45 UT, Colong.= 325°76–325°88,
300/1800 reflektor, S= 7, T= 4

300x: A Mare Tranquilitatisban, a Rupes Cauchy-tól D-re található ez a két érdekes dóm. Az ω közepesen kontrasztos árnyékkal látszik, kör alakú, középmagas. Kis tetőkráter sejtethető a tetején. Tőle ÉK-re fele akkora átmérőjű, kissé gyengébb kontrasztú árnyékkal egy kör alakú dóm vagy domb. A τ kissé elnyúlt dóm, kontrasztos, sötét árnyékkal, tetőkráter nélkül. Tőle É-ra egy nagyon enyhe kiemelkedés látszik az ω -val hasonló átmérőjű, rendkívül finom kontrasztú árnyékkal. (Schné Attila)

KOCSIS ANTAL

Folytatás a 21. oldalról!

21-én, 22-én és 23-án egy-egy pórus keletkezik és hal el a centrális vidéken. (Áldott)

24-én új AA keletkezik a CM-en 16°-on. 25-én rengeteg apró pórusból álló „V” alakú póruslánc a csúcson a vezetővel. 27-ére jelentősen megcsappan a számuk. 28-án csak két pórus látható, 29-én délutánra elhalnak.

29-én a centrális vidéken újra felbukkan egy pár óra élettartamú póruscsoomó, majd 30-án inaktív a felszín.

Az észlelt nyolc csoportból csak egy volt látható a D-i félgömbön. A protuberanciák száma is több volt az É-i félgömbön. Méretük egyre nagyobb és kiterjedtebb. Ismét volt a pólus közelében protuberancia (23-án egy kicsi hurok 85° szélességen; 28-án egy ferde tüske -82°-on). 16-án W 15°–33° között egy 100 ezer km magas protuberancia látszott. 23-án W 44°–28° között egy 100 ezer km-es, amely másnap is szép látványt nyújtott északabbra tolódva; magassága 60 ezer km volt. Június 30-án majd július 1-jén — nagyon jó légkörmél — sikerült megfigyelni filamenteket a korongon, amint két foltcsoport végét „összekötötték”.

ISKUM JÓZSEF